

Cumhuriyet Senatosu'nda Nevşehir'in Temsili

Representation of Nevşehir in the Senate of the Republic

Dr. Ali Çakırbaş

ORCID No: 0000-0002-2217-5392

Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi

HISTORY
STUDIES
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

Volume 12
Issue 4
August
2020

Öz: 1961 Anayasası ile birlikte Türk siyasi hayatında 1980 askeri müdahalesine kadar devam edecek olan Cumhuriyet Senatosu kurulmuştur. Bu yapı Osmanlıdaki Ayan Meclisi'ne benzeyen Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ndeki ikinci meclisi oluşturmuştur.

Cumhuriyet Senatosu Mili Birlik Komitesi üyeleri, cumhurbaşkanının seçtiği kontenjan üyeler ve genel oyla seçilen senatörlerden oluşan bir yasama meclisidir. 1961 yılından 1980 yılına kadar toplam 498 senatör seçilmiş, bunlardan 4'ü göreve başlamamıştır. Cumhuriyet Senatosu'nun görevi iktidardaki hükümetin çalışmalarını denetleyerek siyasi açıdan bir denge unsuru olmak ve toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlamak olarak tanımlanmıştır.

1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu'nda Nevşehir'i temsil eden 2 senatör bulunmaktadır. Bunlar senatonun üçüncü başkanı İbrahim Şevki Atasağın ve (Salih) Ragıp Üner'dir. Nevşehir senatörleri hem cumhurbaşkanı kontenjanından hem de genel seçim yoluyla senatoya girmişlerdir. İki askeri müdahale arasındaki bu dönemde TBMM kayıtlarına bakıldığında Nevşehir senatörlerinin Nevşehir'in gelişmesi ve kalkınmasında önemli görevler üstlendiği görülmektedir. Senatoda gerek başkanlık düzeyinde gerekse bireysel olarak verdikleri teklif, öneri ve yaptıkları konuşmalar ile Nevşehir'in sorunlarını dile getirmiş çözülmesi içinde gereken mücadeleyi göstermişlerdir. Bu bağlamda bu çalışma ile 1961-1980 döneminde Nevşehir'in senatoda nasıl temsil edildiği ve temsilcilerin Nevşehir'e hangi düzeyde katkı sağladıkları dönemin kaynakları ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nevşehir Senatörleri, Cumhuriyet Senatosu, Nevşehir, Ragıp Üner, İbrahim Şevki Atasağın

Abstract: With the 1961 Constitution, the Senate of the Republic, which would continue until the 1980 military coup d'état in Turkish political life, was established. This structure has formed the second assembly in the Grand National Assembly of Turkey (TBMM), which is similar to the Senate of the Ottoman Empire (Ayan Meclisi).

It is a legislative council consisting of members of the National Unity Committee of the Republican Senate. These quota members were elected by the president and senators were

elected by general vote. A total of 498 senators were elected from 1961 to 1980, 4 of them did not start their duties. The mission of the Republic Senate has been defined as being a political balance factor by supervising the work of the ruling government and contributing to the solution of social problems.

Between 1961 and 1980, there are two senators representing Nevşehir in the Senate of the Republic. These are the third president of the senate İbrahim Şevki Atasağun and (Salih) Ragıp Üner. The senators of Nevşehir entered the senate both from the president's quota and through the general election. When we look at the records of the Turkish Grand National Assembly in this period between the two military interventions, it is understood that the senators of Nevşehir played important roles in the development and growth of Nevşehir. In the Senate, they expressed their struggle in solving Nevşehir's problems with their proposals, suggestions and speeches, both at the presidential level and individually. In this context, this study were examined how Nevşehir was represented in the senate in the period 1961-1980, and were revealed the level of contribution of the representatives to Nevşehir in the light of the sources of the period.

Keywords: Senators of Nevşehir, Senate of the Republic, Nevşehir, Ragıp Üner, İbrahim Şevki Atasağun

Giriş

Türkiye'de parlamenter sisteme geçiş için ilk adım Tanzimat döneminde atılmıştır. İlk genel seçimler 1876 yılında başlayıp 1877 tamamlanarak biri Ayan, diğeri Mebusan olmak üzere iki meclisten oluşan Meclisi Umumi açılmıştır. Ayan Meclisi üyeleri padişah tarafından atanırken Mebusan Meclisi üyeleri seçim ile belirlenmiştir. Ayan Meclisi bir nevi senato gibi görev yapmıştır. İlk çok partili seçimler ise 1908 yılında yapılmıştır. Osmanlı döneminde 1912, 1914 ve 1919 seçimleriyle birlikte toplam 6 genel seçim yapıldığı görülmektedir. Osmanlı sonrası verilen bağımsızlık mücadelesi sürecinde İstanbul'un işgaliyle birlikte 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ile yeni bir devlet kurulmuştur. Bu devletin adı 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti olarak belirlendikten sonra ilk demokrasi denemesi 1924 yılında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının (TCF) kurulmasıyla başlamıştır. Ancak ne TCF ne de 1930 yılındaki kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) denemesi başarılı olmamıştır. 1946 yılına kadar ülkede Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) egemenliğinde bir idare söz konusu olmuştur.

Türkiye'nin Lozan sonrasında batı ile problemlerini büyük ölçüde çözüme kavuşturması dış politikasında önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu değişikliklerden belki de en önemlisi 19 Ekim 1939'da Türkiye, İngiltere ve Fransa arasında yapılan İttifak Antlaşması'dır.¹ Türkiye'nin bu dönemde Avrupa devletleriyle ilişkilerini geliştirmesi Türk-Sovyet ilişkilerinin bozulmasına neden olmuştur. Ayrıca Almanya'nın Berlin'de Türk boğazları hakkında Sovyetlerle yaptığı pazarlıkları açıklamasıyla ilişkiler iyice gerilmiştir.² 1943 yılında Rus Dışişleri Bakanı Molotov'un Türk toprakları üzerindeki çirkin taleplerde bulunması Türkiye'nin batıya kaymasında büyük rolü olmuştur.³ Türkiye her ne kadar İkinci Dünya Savaşı sürecinde

¹ İsmail Soysal, *Tarihleri ve Açıklamaları ile Birlikte Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları*, Cilt I, (1920-1945), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983, s. 591.

² Joseph Ackermann, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türk-Alman İlişkileri*, Atatürk Konferansları IV (1973-1974) Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1977, s.70.

³ Salim Rıfki Burçak, *Moskova Görüşmeleri ve Dış Politikamız*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1983, s. 146.

denge siyaseti izlemiş ise de bu uzun süreli olmamış ve yapılan ittifak doğrultusunda batı ekseninde kalabilmek için Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmek durumunda kalmıştır.⁴

İç politikada Atatürk sonrası Milli Şef olarak devletin başına geçen İsmet İnönü halefinden kalan bütün kadroları adeta tasfiye ederek kendisine yakın ve sadık kişilerden oluşan yeni bir kadro oluşturmuştur. Atatürk'ün çiftçiye rahatlatmak için kaldırdığı Aşar vergisi yerine Toprak Mahsulleri Vergisi getirilmiş ve köylü kesim yeniden büyük bir sıkıntı içerisinde itilmiştir.⁵ Ayrıca İkinci Dünya Savaşı'nın zor koşulları Türkiye üzerinde bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Bu dönemde hükümetin çıkardığı Millî Korunma Kanunu, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, Varlık Vergisi Kanunu, Basın Kanunu, Polis Yetkileri Kanunu gibi kanunlarla, toplumsal ve ekonomik özgürlükler kısıtlanmış ve toplumda ciddi huzursuzluklar başlamıştır. Bu huzursuzluklar TBMM'ne de yansyarak CHP içerisinde muhalif seslerin yükselmesine neden olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyadaki demokrasi rüzgârları Türkiye'yi de etkilemiştir. Özellikle Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri'ne yaklaşması bu etkiyi hızlandırmıştır. Savaşın hemen ardından Başbakan Şükrü Saraçoğlu, bir konuşmasında rejimi korumak adına alınan tedbirlerin yeniden değerlendirilebileceğini söyleyerek, değişimin ilk işaretlerini vermiştir. Yine Dışişleri Bakanı Hasan Saka San Francisco Konferansı'nda, Türkiye'de her türlü demokratik cereyanların gelişmesine izin verileceğini şeklinde bir demec vererek Türkiye'de bir değişim yaşanacağını dünya kamuoyuna duyurmuştur.⁶ Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 19 Mayıs 1945'deki Gençlik Bayramı konuşmasında⁷ çok partili sistemin kapılarını yeniden aralamıştır.

Ortaya çıkan bu gelişmeler Türkiye'de yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. İsmet İnönü'nün konuşmasından cesaret alan Nuri Demirağ 26 Ağustos 1945'de kurduğu Milli Kalkınma Partisi (MKP) ile tek partili dönemin sonunu getirmiştir. 1930 yılından beri CHP dışında ilk kez bir parti kurulmuş ve gerçek anlamda Türkiye çok partili siyasal hayata geçmiştir.⁸ “Kuzu Partisi” olarak da bilinen MKP Türk siyasi hayatında önemli başarılar elde edemese de çok partili hayata geçişi simgeleyen parti olarak tarihteki yerini almıştır.⁹

Mevcut yönetime tepki sadece Nuri Demirağ ile sınırlı kalmamış ve CHP içerisindeki muhalifler; Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü dörtlü takrir vererek partiden ayrılmışlardır. 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti (DP) adıyla yeni bir parti kurmuş ve Nuri Demirağ'ın MKP'den sonra Türk siyasi hayatında çok partili sistemin hayata geçirilmesine katkı sağlamışlardır.¹⁰ DP, 1946 seçimlerinde istediği başarıyı yakalayamasa da 4 Mayıs 1950 seçimleriyle büyük bir başarı kazanarak iktidara gelmiştir. 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesine kadar yaklaşık 10 yıl süreyle ülkeyi yöneten DP, Türkiye'nin demokratikleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.

⁴ Mehmet Gönlübol ve diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1973)*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1974, s. 243.

⁵ Cemil Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi, (1938-1945)*, Yurt Yayınları, Ankara 1986, s. 369.

⁶ Cumhuriyet, 17 Mayıs 1945; Vatan, 17 Mayıs 1945.

⁷ Ulus, 20 Mayıs 1945.

⁸ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Kurulan Siyasi Partiler*, Doğan Kardaş Yayınları, İstanbul 1952, s. 638.

⁹ Milli Kalkınma Partisi hakkında detay için bakınız: Türkiye'de Siyasi Dernekler, Cilt:2, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara 1950.

¹⁰ Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınları, Ankara 2004, s.32-33.

27 Mayıs sonrası ülke yönetimi bir süre Milli Birlik Komitesi tarafından yürütülürken “1924 Tarih ve 493 sayılı Teşkilat-ı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkındaki 12 Haziran 1960 Tarihli ve 1 Sayılı Kanuna Ek “*Kurucu Meclis Teşkilî*” Hakkında Kanun” ile Kurucu Meclis oluşturulmuştur. Kurucu Meclis bir taraftan yeni bir anayasa hazırlıklarını yürütürken diğer taraftan TBMM'nin görevlerini de üstlenmiştir.¹¹ Kurucu Meclisin hazırladığı anayasa tasarısı 27 Mayıs 1961'de meclisten 2 çekimsere karşı 260 oy ile kabul edilmiştir. 1961 Anayasası; 9 Temmuz 1961'de yapılan halk oylamasında % 61,7 oranında “evet” oyu ile kabul edilmiş ve 20 Temmuz 1961 tarih 10859 sayı ile resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹²

157 maddeden oluşan yeni anayasaya göre TBMM iki kanattan oluşmaktadır. Bunlar Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'dur. Millet Meclisi 4 yılda bir yapılacak seçimlerle genel oy ile seçilen 450 milletvekilinden oluşmaktadır. Cumhuriyet Senatosu anayasanın 70, 71, 72 ve 73. maddelerine göre geçmişteki DP deneyimi çerçevesinde yürütmenin sağlıklı bir şekilde milli iradesi tesis etmesi için bir nevi denge unsuru olarak kurulmuştur. Bu maddelerle; Cumhuriyet Senatosunun nasıl kurulacağı, üyelerin kimler tarafından nasıl belirleneceği, üye seçilme yeterliliği ve üyelik süresi düzenlenmiştir.¹³ Bu düzenlemeye göre Cumhuriyet Senatosu, genel oyla seçilen 150 üye ve Cumhurbaşkanıca belirlenen on beş üye toplamda 165 üyeden oluşmaktadır. Cumhuriyet Senatosu üyeliğinin süresi altı yıldır. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilir. Cumhurbaşkanıca seçilen üyelerin süresi biter veya bu üyeliklerde herhangi bir sebeple boşalma olursa, Cumhurbaşkanı, bir ay içinde yeni üyeleri seçer. Boşalan bir üyeliğe seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar. Cumhuriyet Senatosu'ndaki tabii üyelik anayasanın 70. maddesine göre düzenlenmiştir. Buna göre eski Cumhurbaşkanı ve Milli Birlik Komitesi Üyeleri tabii üye olarak senatoya dâhil olmuşlardır.¹⁴

1961 Anayasasının 72. maddesine göre kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim mezunu ve milletvekili seçilme yeterliliğine sahip her Türk vatandaşı Senatör olmaya hak sahibidir. 1961-1980 arası dönemde Cumhuriyet senatosu seçimlerinde Türkiye A, B, C olmak üzere 3 seçim bölgesine ayrılmıştır.¹⁵ Her seçim bölgesinin 50 şer üye çıkarma hakkı bulunmaktadır. İstanbul, Ankara ve İzmir ayrıca kendi içinde de seçim bölgeleri oluşturmuştur.¹⁶ Cumhuriyet Senatosu Seçim Kanunu'nun 4. maddesinde; “Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte biri iki yılda bir yapılacak seçimle yenilenir” denilmektedir.¹⁷ Bu yenileme seçimleri tabii üyeler dışındaki Cumhurbaşkanı tarafından atanan ve genel oyla seçilen üyeler için geçerlidir. İstifa eden ve ölüm ile boşalan

¹¹ Resmi Gazete, No:10682, 16 Aralık 1960,2766.

¹² Resmi Gazete, No:10859; Erol Tuncer, *1961 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara 2012, s. 96-97.

¹³ Bülent Tanör-Taner Beygo, *Türk Anayasaları*, Filiz Kitapevi, İstanbul 1964, s.27-28; Mehmet Pantül, *Türk Siyasal Yaşamında Cumhuriyet Senatosunun Yeri*, Ankara 1981, s. 163-164.

¹⁴ Pantül, age, s. 151-152.

¹⁵ A Grubu İller ve Kontenjan Sayıları: Adıyaman (1), Aydın (3), Bilecik (1), Bolu (2), Çankırı (1), Çorum (2), Edirne (1), Gaziantep (2), İçel (2), İzmir (6), Kastamonu (2), Kırklareli (1), Kırşehir (1), Malatya (2), Konya (5), Manisa (4), K. Maraş (2),Nevşehir (1), Ordu (3), Sinop (1), Sivas (4), Zonguldak (3). B Grubu İlleri ve Kontenjan Sayıları: Adana (4), Afyonkarahisar (3), Ankara (7), Bingöl (1), Bursa (4), Denizli (2), Diyarbakır (2), Eskişehir (2), Giresun (2), Gümüşhane (1), Kayseri (3), Kocaeli (2), Muğla (2), Niğde (2), Sakarya (2), Tekirdağ (2), Trabzon (3), Tunceli (1),Urfa (2), Uşak (1). C Grubu İlleri ve Kontenjan Sayıları: Ağrı (1), Amasya (1), Antalya (2), Artvin (1), Balıkesir (4), Bitlis (1), Burdur (1), Çanakkale (2), Erzincan (4), Erzurum (3), Hakkari (1), Hatay (2), Isparta (1), İstanbul (10), Kars (3), Kütahya (2), Mardin (2), Muş (1), Rize (1), Samsun (4), Siirt (1), Tokat (2), Van (1), Yozgat (2)

¹⁶ Resmi Gazete, 31.05.1961, Sayı: 10816.

¹⁷ Resmi Gazete, 30.05.1961, Sayı: 10815.

yerler için ayrıca seçim yapılmaz, yenileme seçiminde bu boşluklar da doldurulur. Dolayısıyla Cumhuriyet Senatosu 19 yıl süre içerisinde 10 seçim yapmış ve A, B, C grubu illerden gelen üyeler yenilenmiştir. Seçim dönemleri dikkate alındığında yenileme seçimlerden gelen üyelerin görev sürelerinde farklılıklar görülmektedir. Bunlardan bazıları 9 yıl görev yaparken bazıları sadece 3 yıl görev yapmıştır. 18 Örneğin A grubu iller için 2 Haziran 1968- 5 Haziran 1977, B grubu iller için 5 Haziran 1966 - 12 Ekim 1975 ve C grubu iller için 7 Haziran 1964 - 14 Ekim 1973 yenileme seçimlerinde seçilen senatörler 9 yıl görev yaparken, A grubu 5 Haziran 1977 - 12 Eylül 1980, C grubu 15 Ekim 1961 - 7 Haziran 1964 döneminde seçilen senatörler 3 yıl görev yapmıştır.

1954 yılında il statüsü kazanan Nevşehir, 1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senato seçimlerinde Nevşehir A grubu iller arasında yer almış ve senatör kontenjanı 1 olarak belirlenmiştir. Nevşehir 1980 yılına kadar toplamda iki senatör ile senatoda temsil edilmiştir. Bu senatörler İbrahim Şevki Atasağın ve Salih Ragıp Üner Cumhurbaşkanlığı kontenjanından ve genel seçimler yoluyla senatör seçilmişlerdir. Nevşehir senatörlüğü görevine getirilen İbrahim Şevki Atasağın sadece temsil noktasında bu görevi yürütürken, Salih Ragıp Üner ise Senatoda Nevşehir'i temsil etmekle kalmayıp başta ülke kalkınmasında olmak üzere Nevşehir'in imar ve iskânı noktasında emeğini esirgememiştir. Cumhuriyet Senatosunda verdiği teklifler, önergeler ve söz alarak ilgili konularda yaptığı konuşmalar ile Nevşehir'i temsil konusunda üstlendiği sorumluluğun bilinciyle hareket etmiştir.

Bu çalışmanın amacı Nevşehir'in Cumhuriyet Senatosunda nasıl temsil edildiğini tespit etmek ve temsil edenler hakkında bilgi vermektir. Bu konuda ana kaynak Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi ve TBMM Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi kayıtlarıdır. Ayrıca dönemin gazeteleri ve diğer telif eserlerden de faydalanılmıştır. Atasağın hakkında yapılmış tez çalışmasına rastlanmazken, Üner hakkında bir yüksek lisans çalışması bulunmaktadır. Bu çalışma Nevşehir'in kent tarihi açısından yapılacak yeni çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Cumhuriyet Senatosunda Nevşehir'i Temsil Eden Senatörler

1.1. İbrahim Şevki Atasağın Hayatı

Nevşehir'den İstanbul'a göç eden bir ailenin çocuğu olarak 1899 yılında İstanbul'da doğmuştur. Annesi Zübeyda Hanım, babası Şevki Bey'dir. Temel eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul Nişantaşı Sultanisinden 1916 yılında mezun olmuş ve askeri öğrenci olarak İstanbul Askeri Tıbbiye Mektebine devam etmiştir. 1921 yılında Askeri Tıp Mektebinden teğmen olarak mezun olmuştur. Milli mücadelenin devam ettiği bu dönemde 1922 yılında batı cephesinde Kurtuluş Savaşına katılarak Üsteğmenlik rütbesine yükselmiş ve katkılarında dolayı İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir. Savaş sonrasında 1924 yılında yüzbaşı rütbesiyle Askeri Tıbbiyeye müzakereci hekim olarak görevlendirilmiştir. Bu arada uzmanlık eğitimini 1926 yılında iç hastalıkları alanında tamamlamıştır. Genelkurmaydan askeri hakları saklı kalmak suretiyle 5 yıl süreyle izinli olarak girdiği Hijyen Doçentliği sınavını kazanarak 1933 yılında Erzurum Askeri Hastanesine atanmıştır. 1934 yılında binbaşılığa terfi ederek Tekirdağ ve Siirt Askeri Hastanelerinde görev yapmıştır. 1941 yılında yarbaylık rütbesini alarak tekrar doğu görevini tamamlamış ve Ankara Harp Okulu Baştabipliği görevine getirilmiştir. Bu görevinden sonra Askeri Mevki Hastanesi, Genelkurmay Sağlık Dairesi ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hijyen Profesörlüğü görevlerini tamamlayarak 1953 yılında Tuğgeneral, 1956 yılında da Tümgeneralliğe terfi etmiştir. Bu rütbesinde iken Kara Kuvvetleri

¹⁸ Tunca Özgişi, *Türk Parlamento Tarihinde Cumhuriyet Senatosu*, Ankara, 2012, s. 77-79.

Sağlık Dairesi Başkanlığı görevini yürütürken 21 Eylül 1957 tarihinde emekliye ayrılarak sivil hayata geçmiştir.¹⁹

Emekli olduktan sonra 1958 yılında Demokrat Parti Hükümeti tarafından Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığı görevine atanarak bir süre bu görevi yürütmüştür.²⁰ Bu görevi esnasında Dünya Sağlık Teşkilatının 26 Mayıs 1958 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Mineapolis kentinde yapılacak olan toplantıya Hükümeti temsilen delegasyon başkanı olarak katılmıştır.²¹ Dünya Sağlık Teşkilatı'nın 3 Mayıs 1960'da Cenevre'de toplanan genel kurul toplantısına Türk heyeti başkanı olarak hükümeti temsilen katılmıştır.²²

İbrahim Şevki Atasağun 27 Mayıs askeri müdahalesinden sonra siyasete girerek Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) listesinden Cumhuriyet Senatosu Nevşehir senatörlüğüne seçilmiştir. İbrahim Şevki Atasağun'un senatör seçilmesiyle ilgili olarak Aksaray'ın duayen gazetecilerinden Ahmet Erbaş bir anısını "Meclis Üyeliği İstedi Cumhurbaşkanı Vekili Oldu" başlığıyla köşesine taşımıştır. Erbaş; internet gazetesindeki yazısında CKMP Genel Merkezinde Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Altınsoy ile birlikte otururlarken odaya Atasağun'un geldiğini ve kendisine haksızlık yapılarak Ankara Belediye Meclis üyeliğinde kendisinin son sıraya atıldığını, onurunun kırıldığını söylediğini ve bu durum karşısında Altınsoy'un Atasağun'a Nevşehir'den senatör aday olmasını için gerekli evrakların kendisine iletmesini söyleyerek onu teskin ettiğini anlatmaktadır. Erbaş köşe yazısında, meclis üyeliğine niyet eden Atasağun'un senatörlüğe ve Cumhurbaşkanı vekâletine giden süreci anlatmıştır.²³

15 Ekim 1961 Genel seçimlerinde CKMP aday olarak Cumhuriyet Senatosu Nevşehir üyeliğine seçilen Atasağun, yenileme seçimlerinde tekrar aday gösterilerek senato üyeliğini 1977 yılına kadar korumuştur. Bu arada senatoya kendisini aday gösteren CKMP'den 4 Haziran 1962 ayrılarak bir süre bağımsız kaldıktan sonra 7 Şubat 1963'de partisine geri dönmüş, 25 Şubat 1964 tarihinde CKMP'den tekrar ayrılarak 9 Nisan 1964'de Adalet Partisi'ne (AP) katılmıştır. 28 Ekim 1961'de yapılan Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divan seçimlerinde Atasağun Başkan Vekilliğine seçilmiştir. Bu görevi 1962 yılına kadar sürdürüp 2 Aralık 1965 tarihinde Senato Başkanlığına seçilmiştir. Başkanlık görevini 19 Kasım 1970 tarihine kadar yürütmüştür.²⁴ Bu arada 2 Şubat-28 Mart 1966 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in Amerika Birleşik Devletleri'ne tedavi amacıyla gerçekleştirdiği seyahati esnasında Cumhurbaşkanlığına vekâlet etmiştir.

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in sağlık durumunun kötüye gitmesi üzerine Adalet Partili Sadettin Bilgiç Genelkurmay Başkanlığı'ndan emekli olan Cevdet Sunay'ı Cumhurbaşkanı aday olarak açıklamıştır. Gürsel'in bitkisel hayata girmesiyle diğer partiler de Cevdet Sunay ismi üzerinde anlaşmıştır.²⁵ Bu gelişmeler üzerine kontenjan senatörü Ragıp Üner anlaşmalı

¹⁹ Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi, Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri*, (1961-1964), C: 1, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1998, s.403; *TBMM Albumü 1920-2010*, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010, s.1693.

²⁰ *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi* (BCA), 30-11-1-268-3-6.

²¹ BCA, 30-18-1-2-149-24-1.

²² BCA, 30-18-1-2-154-86-8.

²³ <https://www.aksarayhaberleri.gen.tr/yazarlar/ahmet-erbas/meclis-uyeligi-istedi-cumhurbaskani-vekili-oldu/2158/>. (E.T.: 10.06.2020)

²⁴ Çoker, age, s.404; Özgişi, age, s. 89; Celal Ertuğ, *Çözumsuz Demokrasi*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1997, s.124-128.

²⁵ *Cumhuriyet*, 14.2.1966, s.1; Sadettin Bilgiç, *Hatıralar*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1998, s. 73-75.

olarak istifa ettirilmiş ve yerine Cevdet Sunay Cumhurbaşkanı Vekili ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı Atasağın tarafından 14 Mart 1966'da Kontenjan Senatörü olarak atanmıştır.²⁶ Kısa süre sonra Cevdet Sunay Cumhurbaşkanı olmuş ve kendisi için fedakârlıkta bulunan Ragıp Üner'i kontenjan senatörü olarak atanmıştır.²⁷

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı görevi sırasında Bakanlar Kurulunun 15 Nisan 1966 tarih ve 6/6272 sayılı kararı ile Atasağın'ın Irak Cumhurbaşkanı Abdüsselam Arif'in 16 Nisan 1966'da Bağdat'ta yapılacak olan cenaze törenine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti heyet başkanı olarak katılması kararlaştırılmıştır.²⁸ Ayrıca Senato Başkanı olarak dış devletlerin parlamentolarının davetlerinde heyet başkanı olarak yer almış ve ülkemizi temsil etmiştir. Bunlardan bazıları; 25-30 Nisan 1966'da Berlin,²⁹ 16-22 Eylül 1966'da Polonya,³⁰ 29 Mayıs-6 Haziran 1967'da Çekoslovakya,³¹ 20-26 Eylül 1967'de İran,³² 13-21 Ocak 1969 tarihleri arasında Pakistan³³ ve 9-16 Haziran 1969'da Macaristan'ı resmen ziyaret eden Senato Heyetlerine başkanlık etmiştir.³⁴

Çekoslovakya ziyareti münasebetiyle yaptığı açıklamada Galiçya şehitlerine değinerek, "Çekoslovakya devlet adamları ile yaptığımız temaslar karşılıklı görüş birliği ve anlayış içinde cereyan etmiştir. Çekoslovakya'da gördüğümüz misafirperverlik ve yakın ilgiyi bilhassa belirtmek isterim. Ziyaretimiz sırasında Varo Maraya bölgesinin Hodanomin şehrinde, Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya cephesinde şehid olan kimlikleri belli 333 ve isimleri bilinmeyen binlerce Türk şehidinin hatırasına dikilen anıt'ın açılışını yaptık. Aziz Atatürk'ün kabrinden götürdüğümüz vatan toprağını şehidlerimizin kabrine koyduk. Çekoslovak hükümeti bu konuda geniş bir ilgi ve büyük hassasiyet gösterdi." ifadelerini kullanmıştır.³⁵

Atasağın Senato Başkanlığı ve Başkanvekili olmadığı dönemde de senatoda aktif görev olarak Milli Savunma Komisyonu Başkanı olarak çalışmalara katılmıştır. İbrahim Şevki Atasağın Senato faaliyetleri çerçevesinde Senatoda bulunduğu süre içerisinde Genel Kurulda 18 kez söz alarak konuşma yapmıştır. Bunların dışında CKMP'den istifa ettiğine dair iki önergesi ve on bir demeç ve söylevi bulunmaktadır.³⁶ Atasağın 5 Haziran 1977'de senatörlük görevi sona erdikten sonra siyasetten çekilmiş ve daha çok sosyal etkinliklere dahil olmayı tercih etmiştir. Aynı zamanda tıp doktoru olan Atasağın'ın tıp alanında bakteriyoloji, bulaşıcı hastalıklar ve korunma tedbirleri konularında yayımlanmış eserleri bulunmaktadır. 1949 yılında Meliha Hanım ile evlenen Atasağın'ın hiç çocuğu olmamıştır. Almanca ve Fransızca bilen Atasağın, 28 Mayıs 1984 yılında vefat etmiş ve Ankara Cebeci Asri Mezarlığına defnedilmiştir.

1.1.1. İbrahim Şevki Atasağın Senato Faaliyetleri

İbrahim Şevki Atasağın'ın 15 Ekim 1961- 5 Haziran 1977 tarihleri arasında üstlendiği Cumhuriyet Senatosu Nevşehir üyeliği görev süresi boyunca toplam iki önerge vermiş, on bir

²⁶ *Dışişleri Bakanlığı Belleteni*, Ankara Sayı 18, Mart 1966, s. 36; *Cumhuriyet*, 15.2.1966, s. 1.

²⁷ *Milliyet*, 8.6.1966, s.1; *Cumhuriyet*, 8. 6. 1966, s. 1.

²⁸ BCA, 30-18-1-2-194-26-8.

²⁹ *Dışişleri Bakanlığı Belleteni*, Ankara, Sayı 19, Nisan 1966, s. 67.

³⁰ *Dışişleri Bakanlığı Belleteni*, Ankara, Sayı 24, Eylül 1966, s. 27.

³¹ *Dışişleri Bakanlığı Belleteni*, Ankara, Sayı 32, Mayıs 1967, s. 40.

³² *Dışişleri Bakanlığı Belleteni*, Ankara, Sayı 36, Eylül 1967, s. 21.

³³ BCA, 30-18-1-2-229-8-7.

³⁴ Çoker, age, s.404

³⁵ *Dışişleri Bakanlığı Belleteni*, Ankara, Sayı 33, Haziran 1967, s. 17.

³⁶ TBMM'nin web sayfasındaki (www.tbmm.gov.tr) Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi kayıtlarından üye adına göre taranarak elde edilmiştir. (E. T. 12.06.2020)

kez Söylev-Demeçte bulunmuş ve onsekiz kez de genel kurulda söz alıp konuşma yapmıştır. Önergelerden birisi 4 Haziran 1962 tarihinde sekiz arkadaşıyla birlikte kendisini Cumhuriyet Senatosu Nevşehir adayı olarak gösteren CKMP'den istifa etikleri ve görevlerine bağımsız olarak devam edeceklerini beyan eden önerge'dir ve kabul edilmiştir.³⁷ İkinci önergesi ise yine Kütahya üyesi ile birlikte CKMP'den 25 Şubat 1964'de istifa ettiklerini bildiren önerge'dir.³⁸ Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi tarandığında bunların dışında başka herhangi bir önergesine rastlanılmamıştır.

İbrahim Şevki Atasağun'un Cumhuriyet Senatosu'ndaki en önemli faaliyeti 2 Aralık 1965 ve 19 Kasım 1970 tarihleri arasında yürütmüş olduğu Senato Başkanlığı görevi olmuştur. Bu görevi sırasında Senatonun sağlıklı bir şekilde çalışmalarını devam ettirmiş olması ve bütün senatörlerin teveccühünü kazanmış olması dikkate değer görülmektedir. Ayrıca Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in rahatsızlığı sürecinde 2 Şubat-28 Mart 1966 tarihleri arasında ona vekâlet etmiş, vefatına müteakip yeni Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın göreve başlamasına kadar hem Senato Başkanı hem de Cumhurbaşkanı Vekâletini başarılı bir şekilde yürütmüştür.

Atasağun, Senato da Sosyal İşler ve Millî Savunma Komisyonlarında çalışmış ve komisyon başkanlığı görevini bir süre yürütmüştür. Senatörlüğü süresince genel kurulda yaptığı konuşmalar genellikle divan seçimlerine dair veya kendisine gösterilen teveccühe teşekkür mahiyetinde olmuştur.³⁹ Üçüncü dönem senato komisyon üyelikleri seçiminde kendisinin Sosyal İşler Komisyonunda çalışmak istemesine rağmen CKMP'ne komisyon üyeliği tanınmamış olmasına itiraz ederek hekim kimliği ile bu komisyonda daha faydalı olacağını ifade etmiştir.⁴⁰ Dördüncü yasama döneminde üniversitelerin ihtiyaçlarını ve sorunlarını yakından incelemek üzere kurulan komisyonda yer alan Atasağun, genel kurulda söz isteyerek araştırma komisyonunun çalışmalarını tamamlayamadığı gerekçesiyle 2 ay daha sürenin uzatılmasını talep etmiştir. Ek süre talebini bütçe müzakereleri sırasında bazı komisyon üyelerinin karma bütçe komisyonunda yer alması, sömestr tatili ile üniversitelerin tatile girmesi ve 2 dini bayram tatilinin bu döneme denk gelmesi gerekçesine dayandırmıştır.⁴¹

Yine aynı dönem içerisinde genel kurulda söz alarak silahlı kuvvetlerde görevli muvazzaf tabip, dış tabibi ve eczacılara tazminat verilmesi hakkındaki kanun tasarısı münasebetiyle bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmasında uzun süredir görev yaptığı silahlı kuvvetlerde günden güne sağlık personeli sıkıntısının had safhada olduğunu ve tedbir alınmadığı takdirde birliklerde doktor bulunamayacağını ifade ederek tasarının desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁴²

İbrahim Şevki Atasağun Cumhuriyet Senatosunun beşinci yasama döneminde Senato Başkanlığına seçilmiş ve bu vesile ile bir konuşma yaparak senatörlere teşekkür etmiştir. Yaklaşık beş yıl süre ile senato başkanlığını yürüten Atasağun, her yasama dönemi açılış konuşmalarında bir önceki yılın genel değerlendirmesini yaparak yeni yasama döneminde senatörlere başarı dileklerinde bulunmuş ve ayrıca her defasında senatörlerin kendisine olan güven ve teveccühlerinden dolayı memnuniyetini belirtmiştir.⁴³

³⁷ *Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi (CSTD)*, 4. Cilt, 68. Birleşim, s. 241.

³⁸ *CSTD*, 19. Cilt, 46. Birleşim, s. 71.

³⁹ *CSTD*, 6. Cilt, 2. Birleşim, s. 24; *CSTD*, 16. Cilt, 4. Birleşim, s. 30;

⁴⁰ *CSTD*, 16. Cilt, 9. Birleşim, s. 98-99.

⁴¹ *CSTD*, 27. Cilt, 84. Birleşim, s. 699-700.

⁴² *CSTD*, 29. Cilt, 108. Birleşim, s. 593-595; *CSTD*, 30. Cilt, 109. Birleşim, s. 16-32.

⁴³ *CSTD*, 37. Cilt, 1. Birleşim, s. 4; *CSTD*, 47. Cilt, 52. Birleşim, s. 93; *CSTD*, 49. Cilt, 1. Birleşim, s. 2; *CSTD*, 54. Cilt, 1. Birleşim, s. 3;

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisindeki zabıtlara göre İbrahim Şevki Atasağın'un Nevşehir vilayeti bazında bir teklif, önerge ya da konuşmasına rastlanılamamıştır. Ancak Cumhuriyet Senatosunda bizzat Nevşehir üyesi olarak bulunması Nevşehir'i temsil etmesi açısından dikkate değer görülmektedir. Üstlenmiş olduğu sorumlulukların bilinciyle gerek senatoda gerekse senato dışında katılmış olduğu dış gezilerde ülkemizi başarıyla temsil etmiştir. Ancak Nevşehir özelinde düşünüldüğünde Atasağın'un Nevşehir'in kalkınması, ihtiyaçlarının karşılanması ve halkın taleplerinin dile getirilmesi açısından değerlendirildiğinde zayıf kaldığı görülmektedir.

1.2. Salih Ragıp Üner'in Hayatı

Nevşehir'in yetiştirdiği önemli simalarından ve "Nevşehir'in Babası" olarak bilinen (Salih) Ragıp Üner 1 Ekim 1914 yılında Nevşehir'de doğmuştur. Annesi Feride Hanım, babası Nevşehir Mektebi İdadisi Hüsnü Hat Öğretmeni ve Nevşehir İlçe Tahrirat Kâtibi Mehmet Avni Bey'dir.⁴⁴ İlk ve orta eğitimini Nevşehir'de tamamladıktan sonra Kayseri Lisesi'nden 1934'te, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1940 yılında mezun olmuştur. 1940-42 yılları arasında askerlik hizmetini tabip teğmen olarak tamamlayarak ilk memuriyeti olan Edirne Belediye Tabipliğine 1943 yılında atanmıştır. İki yıl burada çalıştıktan sonra 1945 yılında istifa ederek 25 Şubat 1946'da Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Kliniğinde aday asistan olarak akademik hayatına başlamıştır. 19 Mayıs 1946'da ikinci kez askere alınan Üner, 1947 yılında terhisine müteakip üniversiteye dönerek asil asistan olarak akademik çalışmalarına devam etmiş ve 30 Kasım 1952'de Fizyoloji asistanı, 16 Ocak 1956'da klinik doçenti olmuştur.⁴⁵ 14 Ocak 1959'da Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Kliniğine geçen Üner, 20 Temmuz 1959'da profesörlüğe atanmıştır.⁴⁶ Ankara'da bulunduğu sırada Ankara Verem Savaş Derneği'nde 6 yıl Genel Sekreterlik yapmıştır. Unesco Halk Sağlığı Milli Komitesi Ankara Şubesi kurucuları arasında yer almıştır. İzmir'e geçtikten sonra Unesco İzmir Halk Sağlığı İzmir Şubesi ve İzmir Verem Savaş Derneği Genel Sekreterliği görevlerini üstlenmiştir.⁴⁷ II. Dünya Savaşı sonrası tüm dünyada yaygın olarak görülen tüberküloz alanında ABD, Fransa ve Japonya tüberküloz cemiyetlerinin aktif üyesi olan Üner, bu alandaki uluslararası çalışmaları takip etmiştir.⁴⁸

27 Mayıs askeri müdahalesi sonrasında devlet ve hükümet başkanı Cemal Gürsel tarafından oluşturulan kabinede Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olarak 5 Eylül 1960'da atanmıştır. 6 Ocak 1961'de yenilenen ikinci kabinede görevine devam etmiş ve oluşturulan Temsilciler Meclisi'nde aynı sıfatla üye olarak yer almıştır. 1961 Anayasasının kabul edilmesiyle oluşturulan Cumhuriyet Senatosu'na Cumhurbaşkanı kontenjanından 20 Kasım 1961'de senatör olarak atanmış, 21 Kasım'da yeni kabinenin göreve başlaması üzerine bakanlık görevinden ayrılmıştır. Senatörlük görevini 15 Şubat 1966 tarihine kadar yürüten Üner, bu tarihte senato üyeliğinden çekilmiş ve 16 Nisan 1966'da yeniden üye olarak atanmıştır. Cevdet Sunay'ın Cumhurbaşkanlığı meselesinin gündeme gelmesi üzerine; Cumhurbaşkanı Vekili ve Senato Başkanı İbrahim Şevki Atasağın'un ricası ile senatörlükten istifa etmiş, yerine Cevdet Sunay senatör olarak atanmıştır. 14-28 Mart 1966 tarihleri arasında 14 günlük senatörlükten sonra 28 Mart 1966'da Cevdet Sunay Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 16 Nisan 1966'da

⁴⁴ Ragıp Üner, *Tercüme-i Hal Kâğıdı, TBMM Arşivi*, Şahsi Dosya No: 1154; Ragıp Üner, *Tercüme-i Hal Kâğıdı, TBMM Arşivi*, Temsilciler Meclisi, Şahsi Dosya No: 262.

⁴⁵ Çoker, age, s. 678.

⁴⁶ BCA, 30-11-1-0-277-21-13.

⁴⁷ Ragıp Üner, *Tercüme-i Hal Kâğıdı, TBMM Arşivi*, Temsilciler Meclisi, Şahsi Dosya No: 262.

⁴⁸ Saim Tunalı, "Prof. Dr. Ragıp Üner", *Mediko-Sosyal Sağlık Dergisi*, C.8, Sayı. 96, İstanbul, s. 8.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından Ragıp Üner tekrar senato üyeliğine atanmıştır.⁴⁹ Cevdet Sunay tarafından kontenjan senatörü olarak atanan Üner, 5 Haziran 1972 tarihine kadar bu görevini sürdürmüştür.

1969 seçimlerinde seçim kanunu 109. maddesine göre eşit seçimi sağlamak adına İçişleri Bakanı Faruk Sükan istifa ederek yerine tarafsız ve bağımsız bir isim olan Ragıp Üner 31 Temmuz 1969'da geçici süreyle İçişleri Bakanı olarak atanmıştır.⁵⁰ Üner'in bakanlık görevi 3 Kasım 1969'da yeni kabinenin göreve başlamasına kadar sürmüştür.

Kontenjan senatörlük görevi 5 Haziran 1972'de sona ermiştir. 1970 yılların çalkantılı siyasi havası içinde bulunduğu her görevde ülkesi ve memleketi için çalışan Ragıp Üner 14 Ekim 1973 seçimlerine Adalet Partisi'nden Nevşehir Milletvekili olarak aday olmuş ve milletvekili seçilmiştir.⁵¹ Milletvekilliği döneminde boş durmamış, gerek mesleğiyle ilgili sağlık alanında ve gerekse Nevşehir ile alakalı farklı konularda 25 kez yazılı soru önergesi vererek yasama çalışmalarına bilfiil katılmıştır.

5 Haziran 1977 Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde Adalet Partisi'nden Nevşehir üyeliğine seçilen Üner, bu dönemde çalışmalarına Sosyal İşler ve Karma Bütçe Komisyonlarında devam etmiştir. 12 Eylül askeri müdahalesine kadar görevini sürdürmüş ve ihtilal sonrasında aktif siyasetten çekilerek mesleki çalışmalarına devam ettirmiştir. Ankara Veremle Savaş Derneği ve Türkiye Ulusal Veremle Savaş Dernekleri Federasyonu Yönetim Kurulu üyeliklerini ölümüne kadar sürdürmüştür. Ayrıca daha önce üyelikleri ve katkıları devam eden yardım kuruluşları ve derneklerdeki faaliyetlerine ağırlık vermiştir.⁵² Ragıp Üner memleketimizin yetiştirdiği bir bilim, fikir, cemiyet ve siyaset adamı olarak sadece mesleği sağlık alanında değil özünde insan olan her konuyla ilgilenmiş çözümler üretmeye çalışmış ve bulunduğu her makamda önemli çalışmalara imza atmıştır. 1960-1964 yılları arasında Nevşehir Kültür ve Yardımlaşma Derneği'ni kurarak başkanlığını yürütmüştür.⁵³ Ayrıca bilim ve kültür hayatımıza bir katkı niteliğinde yayınlanmış 3 kitabı, şiirleri ve çoğunluğu sağlık alanında olmak üzere çok sayıda makalesi bulunmaktadır. 1946 yılında Fatma Sevim Hanım ile evlenen Üner'in Fatma, Ahmet Kemal ve Ahmet Mithat isimlerinde evlatları bulunmaktadır. Ragıp Üner 18 Mart 1992'de çok sevdiği eşi Fatma Hanımın vefatından sonra 31 Ağustos 1994'de Ankara'da kalp krizi sonrası vefat etmiş ve Cebeci Asri mezarlığa defnedilmiştir.

Ragıp Üner hakkında yerel gazetelerdeki köşe yazıları ve TBMM Albümlerindeki bilgiler dışında yapılan en kapsamlı çalışma, 2004 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Edip Semih Yalçın danışmanlığında Selda Uraldı tarafından hazırlanan basılmamış yüksek lisans çalışmasıdır. Ancak Türk siyasi hayatında ve Nevşehir'in kent tarihinde önemli bir isim olan Salih Ragıp Üner hakkında daha detaylı ve kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

1.2.1. Salih Ragıp Üner Senato Faaliyetleri

Nevşehir Senatörü Ragıp Üner'in siyasi hayata dâhil olduğu (1961-1980) iki ihtilal arası dönem, Türk demokrasisi için birçok kırılmaların yaşandığı bir süreçtir. Üner, bu süreçte Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kontenjan Senatörlüğü, Milletvekilliği ve

⁴⁹ Çoker, age, s. 679; Özgişi, age, s. 155; *Cumhuriyet*, 15.2.1966, s. 1.

⁵⁰ Feroz- Bedia Turgay Ahmad, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1976, s.371; *Milliyet*, 1 Ağustos 1969, s. 1.

⁵¹ Ragıp Üner, *Seçim Mazbatası, TBMM Arşivi*, Şahsi Dosya No: 1154; *Milliyet*, 14-15-17 Ekim 1973.

⁵² Selda Uraldı, *Ragıp Üner ve Türk Siyasi Hayatındaki Yeri*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2004, s. 42; Çoker, age, s. 679.

⁵³ Uraldı, agt, s. 11.

Senato Nevşehir Temsilcisi gibi farklı görevleri üstlenmiş ve hepsini başarıyla temsil etmiştir. Çalışmamızın çerçevesi dolayısıyla burada sadece Nevşehir ili çerçevesinde senato faaliyetlerine yer vereceğiz. 1961 Anayasası ile kurulan Cumhuriyet Senatosuna Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tarafından 20 Kasım 1962 tarihinde üye atanan Ragıp Üner bu görevini 1972 yılına kadar yürütmüştür.⁵⁴

Ragıp Üner senato üyeliği sırasında özellikle Nevşehir ili, ona bağlı ilçe ve köylerdeki sorunların gündeme getirilmesi ve çözümü, bakanlıkların bütçe görüşmeleri, sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, salgın hastalıklarla mücadele ve veremle savaş, nüfus planlaması, kimsesiz korunmaya muhtaç çocuklar meselesi, yabancı ülkelerdeki Türk işçilerin durumları gibi konularda soru önergeleri hazırlamış ve söz alarak görüşlerini beyan etmiştir.

Nevşehir ili ve ilçeleriyle köylerine dair senatoda soru önergesi verdiği ya da söz alıp gündeme getirdiği meseleler şunlardır:

Nevşehir ve köylerindeki susuzluğun giderilmesi konusunda Bayındırlık Bakanlığı'nın 1962 yılında ne gibi tedbirler alacağına dair bir soru önergesi vermiştir.⁵⁵ Bu önergeye Bayındırlık Bakanı yazılı cevabında Nevşehir vilâyetine bağlı Zile, İçik, Topaç, Kurugöl, Suvermez, Yazılıhöyük, Kuyulu, Tatlar köylerinde yaşanan susuzluk için, 1962 yılı inşaat programında Zile ve Topaç köylerinin plan dâhilinde olduğunu ancak diğer köylerin de en kısa zamanda suya kavuşturulacağını bildirmiştir.⁵⁶

Nevşehir'in Kızılırmak nehri boyunda bulunan Avanos ve Gülşehir kazalarında pamuk yetiştirilmesi konusunda imkânların araştırılması ve bölgede bir tekstil sanayi kurulması halinde bölgenin kalkınmasına olumlu katkı sağlayacağı düşünüldüğünde böyle bir üretimin yapılabilirliği konusunda Tarım Bakanlığı'na bir soru önergesi vermiştir. Bakanlık cevabında bölgede çiftçilerin kendi imkânları dâhilinde pamuk üretimi yaptığını ancak miktarın yetersiz olması sebebiyle istatistiklere girmediğini bildirmiştir. Ayrıca yapılan araştırmalar neticesinde pamuk yerine çeltiğin daha verimli olduğu tespit edildiği, Kızılırmak vadisinde pamuk üretimi konusunda Nevşehir Ziraat Müdürlüğü'ne emir verildiği bildirilmiştir. Nevşehir'de kurulmasına başlanılan tekstil sanayinin de sürdürülebilir olmadığı gerekçesiyle durdurulduğu açıklanmıştır.⁵⁷

Nevşehir'de kurulması planlanan Sümerbank Dokuma Fabrikası'nın özel bir kanunla durdurulması hakkında Sanayi Bakanlığı'na bir soru önergesi vermiştir.⁵⁸ Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş Üner'in soru önergesine verdiği yazılı cevapta kurulacak fabrikanın kuruluş ve sürdürülebilir maliyetlerinin çok yüksek olduğu ve verimli işletilmesinin mümkün olmadığı hazırlanan raporlar çerçevesinde ortaya çıktığını ve bu sebeple yatırımın durdurulduğunu bildirmiştir.⁵⁹

Nevşehir ilinde yaşanan kuraklık ve kum fırtınası sebebiyle mahsulatın büyük ölçüde zarar gördüğüne dair Gülşehir Kaymakamlığı, Tuzköy Belediye Reisliği ve Mahalle muhtarlarının talebi üzerine 20 Ekim 1962'de durumu yerinde değerlendiren Ragıp Üner, Tarım Bakanı tarafından yazılı cevaplandırılması talebiyle bir soru önergesi vermiştir. Bu soru önergesinde bahse konu bölgede tohumluk, yemeklik ve hayvan yemi üretimi stoklarının yetersizliğine dikkat çekerek acil olarak yardım yapılması talebinde bulunmuştur. Tarım Bakanlığı yaptığı

⁵⁴ *Milliyet* 21 Kasım 1961.

⁵⁵ *CSTD*, 1.Cilt, 24.Birleşim, s. 287.

⁵⁶ *CSTD*, 2.Cilt, 30.Birleşim, s. 72-73.

⁵⁷ *CSTD*, 1.Cilt, 25.Birleşim, s. 446-447.

⁵⁸ *CSTD*, 4.Cilt, 83.Birleşim, s. 568.

⁵⁹ *CSTD*, 5.Cilt, 89.Birleşim, s. 366-367.

yazılı açıklamasında ABD'den sağlanan hibe buğdayın 2020 tonu 16 Şubat 1962 tarih ve 6/213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle Nevşehir iline tahsis edilerek ihtiyaç sahiplerine dağıtıldığı bildirilmiş, ayrıca taleplerin karşılanması konusunda finansman yetersizliği sebebiyle yemeklik ve yemlik buğday satışlarının mümkün olmadığı belirtilmiştir.⁶⁰

Nevşehir'de tamamlanmamış tekstil fabrikası yerine bir çuval fabrikasının kurulup kurulamayacağına dair hazırladığı soru önergesine, Sanayi Bakanlığı daha önceki verilen cevaba atıf yaparak bunun mümkün olmadığı cevabını vermiştir.⁶¹

Devlet Su İşleri'nin (DSİ) 1959-1964 yılı Nevşehir dâhilinde programa alınan işlerin durumu hakkında yazılı soru önergesi vermiştir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı verdiği yazılı cevabında; Nevşehir iline yapılacak baraj, sulama kanalı, taşkın koruma, köylere su götürülmesi projelerinin bir kısmının tamamlandığını, bir kısmının projelendirildiğini ve bir kısmının ise tamamlanmadığını bildiren bir listeyi cevabı ekinde vermiştir.⁶²

Genel Kurulda söz alarak Nevşehir'de üzüm üretiminin artırılması, pazar imkânlarının durumu ve alınması gereken tedbirler hakkında bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında orta Anadolu'da 10 vilayetin toplam üzüm rekoltesi 150 bin ton iken, Nevşehir tek başına 120 bin tonu kuru, 80 bin tonu da yaş üzüm olmak üzere 200 bin ton üzüm üretmekte olduğunu ifade etmiştir. Ancak bu üretimin iyi değerlendirilmediğini, yok pahasına satıldığını ve büyük kısmının depolarda çürütüldüğünü belirtmiştir. 30 yıl önce bölgede 1 soma (rakının ham maddesi), 2 de rakı fabrikası bulunduğunu ve bölgedeki mahsulün buralarda değerlendirildiği ancak daha sonra Tekel Bakanlığı'nın bu fabrikaları kapattığını söyleyerek, bölgeye bir soma fabrikasının tekrar kurulması gerektiği değerlendirmesinde bulunmuştur.⁶³

Üner, Nevşehir Tekstil Fabrikası'nın durumu hakkında Başbakanlığa iletilmek üzere bir soru önergesi hazırlamıştır. Daha önce birkaç defa bu konuyu gündeme getirerek Nevşehir'in kalkınmasında istihdam ve üretim konusunda gayretleri olmuş ise de ilgili bakanlıkların olumsuz cevaplarıyla karşılaşmıştır.⁶⁴

1971 yılında Nevşehir'in Derinkuyu ilçesine bağlı Kuyutatlar köyünde yaşanan sel felaketi hakkında söz alarak selin bilançosu hakkında bilgi vermiş, yaşanan felaketin sebeplerini belirterek DSİ'nin sel yatağına bir bent veya bir kanal yapması halinde yıllardır yaşanan bu felaketin önünün alınabileceğini ifade etmiştir.⁶⁵

Üner, kendisine ulaşan bilgiler doğrultusunda Nevşehir ili Gülşehir İlçesi Gümüşkent Kasabası'nda Kükürt madeni bulunup bulunmadığına dair bir araştırma yapılması konusunda soru önergesi vermiştir. Bu önergeye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı; 1969 yılından beri bölgede Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA) çalışmalar yaptığı, Gümüşkent'te bulunan Kükürt'ün 40 cm'lik verimsiz bir tabaka olduğu için yatırıma uygun bulunmadığı ve yapılan yarma ve kuyu açma yöntemiyle elde edilecek analizlere göre bölgeye yatırım kararının verileceği şeklinde cevap verilmiştir.⁶⁶

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın 1972 yılı bütçe görüşmelerinde Ragıp Üner söz alarak bir konuşma yapmıştır. Konuşmasını başında da ifade ettiği üzere biraz bölgesel konular üzerine

⁶⁰ *CSTD*, 6.Cilt, 3.Birleşim, s. 345-248.

⁶¹ *CSTD*, 7.Cilt, 15.Birleşim, s. 304-305.

⁶² *CSTD*, 19.Cilt, 54.Birleşim, s. 569-573

⁶³ *CSTD*, 49.Cilt, 2.Birleşim, s. 22-23.

⁶⁴ *CSTD*, 66.Cilt, 90.Birleşim, s. 3.

⁶⁵ *CSTD*, 67.Cilt, 120.Birleşim, s. 878.

⁶⁶ *CSTD*, 11.Dönem, 1.Cilt, 5.Birleşim, s. 74-75.

ve özellikle Nevşehir'in turizm potansiyeli üzerine detaylandırmıştır. Göreme, Açık Saray, Hacibektaş, Derinkuyu ve Kaymaklı Yeraltı Şehirleri ve Kozaklı kaplıcalarının turizme kazandırılmasının önemini vurgulamış, bölgede Turizm Bakanlığı tarafından bir lisan okulu ya da tercüman rehberlik okulu açılmasını teklif etmiştir. Ayrıca bizzat gidip yerinde tetkik ettiği Göreme'deki peribacaları ve doğal yapıların aşınmaya karşı önlemler alınmazsa yok olup gideceğini belirterek Turizm ve Milli Eğitim Bakanlıklarının dikkatini bu meseleye çekmiştir.⁶⁷

Nevşehir Tatların köyünde yapılacak olan sulama barajı ve kaya düşmesi sonucu mağdur olan ailelere yapılacak olan afet evlerine dair yazılı soru önergesi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığına cevap verilmesi üzere gönderilmiştir.⁶⁸ İmar ve İskân Bakanlığı Nevşehir Tatların'de 203 konutun yerinin değiştirilmesi kararı sonrasında 229 ailenin açıkta kaldığı tespit edilmiş olup, bu ailelerden 32'sinin borçlandırma yoluyla konutlarına yerleştirilmiş olduğu, 3 ailenin evraklarını tamamlamadığı için programdan çıkarıldığı ve kalan 194 aile için ise 1972 yılı içerisinde plana alındığı yolunda yazılı cevap vermiştir.⁶⁹

Kontenjan senatörlük görev süresi 5 Haziran 1972 tarihinde sona ermiş ve 1973 genel seçimlerinde Nevşehir milletvekili olarak yine Nevşehir'in sorunlarını meclis gündemine taşıyarak çözüm üretmeye çalışmıştır. 5 Haziran 1977 Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde Adalet Partisi'nin Nevşehir adayı olarak tekrar senatörlüğe seçilmiştir.⁷⁰

Ragıp Üner 1977-1980 senatörlük döneminde birçok konuda teklif, soru önergesi ve konuşma yapmıştır. Nevşehir ili ve ilçeleriyle bağlı köylerinin sorunlarına dair altyapı, istihdam, susuzluk gibi konularda soru önergeleri vererek, genel kurulda söz alıp konuşmalar yaparak seçim bölgesinin sorunlarını çözmeye çalışmıştır.

Ragıp Üner daha öncede birçok kez gündeme taşıdığı Nevşehir'de bir Suma (Üzüm kökenli bir distilat/rakı yapımında kullanılan tarımsal kökenli etil alkol) Fabrikası yapılmasına dair verdiği soru önergesi vermiştir. Gümrük ve Tekel Bakanı verdiği yazılı cevapta fabrika arsasının alındığını inşaat çalışmalarına başladığı, ancak ihaleyi alan firmanın istenilen seviyeye ulaşmaması üzerine yeniden ihaleye çıkılacağı bilgisini vermiştir.⁷¹

Nevşehir merkeze bağlı Sulusaray, Çat ve Kavak, Gülşehir'e bağlı Tuzköy ve Karacaşar, Avanos'a bağlı Özkonak kasabalarının yollarının asfaltlanması işinin 1978 yılında tamamlanıp tamamlanmayacağı hakkında Köy İşleri Bakanlığı'na, Nevşehir il ve ilçelerdeki camilerde münhal bulunan imam tayinlerinin yapılıp yapılmayacağı hakkında Devlet Bakanlığı'na, Nevşehir Boğazköy'de yapımına başlanan Tümosan fabrikasının devam edip etmeyeceği hakkında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na, Ürgüp ilçesi ile Aksalur arasındaki yola tünel yapılması ve Kalaba ile Kozaklı arasındaki yolların ne zaman tamamlanacağı hakkında Bayındırlık Bakanlığı'na, merkeze bağlı Göre, Uçhisar, Nar, Tatların ve Göreme kasabaları ile Nevşehir Merkez, Avanos ve Gülşehir ilçelerindeki afet evlerinin durumu hakkında İmar ve İskân Bakanlığı'na cevaplamaları için birer yazılı soru önergesi vermiştir.⁷²

İmar ve İskân Bakanlığının önergeye verdiği cevapta; Göre kasabasında 271 konutun yapılması öngörülmüş olup 101 adet konutun tamamlanmak üzere olduğunu, Uçhisar Kasabasındaki afet evlerinden birinci etapta 62 konuttan 61'inin tamamlandığını ve ikinci etaptaki 85 adet konutunda yıl içinde tamamlanacağını, Göreme kasabasındaki afet konutlarının

⁶⁷ CSTD, 11.Dönem, 2.Cilt, 30.Birleşim, s. 674-675.

⁶⁸ CSTD, 11.Dönem, 4.Cilt,43. Birleşim, s. 173.

⁶⁹ CSTD, 11.Dönem, 4.Cilt, 50.Birleşim, s. 284.

⁷⁰ Milliyet, 7 Haziran 1977, s. 1.

⁷¹ CSTD, 17.Dönem,38. Cilt, 67.Birleşim, s. 85.

⁷² CSTD, 17.Dönem, 37.Cilt, 60.Birleşim, s. 569.

ihalesinin yapıldığı ve yıl içinde tamamlanacağını, Avanos'taki afet evleri için birinci etapta 159, ikinci etapta 140 konutun ihalesinin yapıldığını ve inşaatların başlayacağını, Nar kasabasındaki kaya düşmesi, mağara çökmesi ve sel baskını mağduru 96 konutun henüz ihalesinin yapılamadığı, Tatların Kasabasındaki 182 adet konutun inşaatlarının yıl içinde tamamlanıp hak sahiplerine teslim edileceği, Gülşehir merkezdeki 131 adet afet konutunun inşaatının devam ettiğini, Nevşehir merkezdeki 2000 konuttan 200 kadarının tamamlandığını belirterek yeterli bütçenin sağlanması halinde en kısa sürede ailelerin mağduriyetlerini gidereceklerini beyan etmiştir.⁷³

Üner'in gündeme getirdiği bu yazılı soru önermeleri neticesinde Devlet Bakanı Lütfü Doğan Nevşehir'deki camilerde münhal bulunan imam kadrolarının 1978 yılında %10 oranında imam tayini yapılacağını beyan etmiştir. Bayındırlık Bakanı, Gülşehir-Tuzköy ile Kozaklı-Kalaba arasındaki yolların 1978 yılı içinde bitirileceğini, Ürgüp-Aksalur arasındaki yola yapılan tetkik sonucunda bir tünele ihtiyaç bulunmadığını beyan etmiştir.⁷⁴

Nevşehir'in hemen her sorununa çare arayan ve çoğunlukla çözüm üreten Ragıp Üner, eğitim konusunda geri durmamış ve Kozaklı ilçesine bağlı Kapaklı köyündeki yıkılmak üzere olan okulun tamiri konusunda soru önergesi vererek Valiliğin okulu tamir etmesini sağlamıştır. Yine Kozaklı'nın Kapaklı köyü ile Derinkuyu'nun Til köyü içme suyu sorunu için verdiği soru önergesine, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı'nın verdiği yazılı cevapta 1978 yılı içinde ilgili köylerin sondaj kuyularının tamamlanarak köyün su sorunlarının çözüleceği ifade edilmiştir.⁷⁵

Bunların dışında merkeze bağlı Boğaz köyün kendi imkânlarıyla açtığı sondaj kuyusuna bir depo yapılması ve köye su verilmesi konusunda, merkeze bağlı Tepeköy'e su pompası alınması, Boğaz köy ve Kızılcın köylerine telefon ve PTT acenteliğinin açılması, Kozaklı ilçesi Taşlıhöyük köyünde pancar ekim izninin verilmesi, Avanos'a bağlı Akarca köyünün köprüsü ve içme suyu ihtiyacının karşılanması, Kavak, Sulusaray ve Çat kasabalarının yollarının tamamlanması, Nevşehir merkezde Hükümet Binası'nın yapılması gibi konularda verdiği soru önergeleriyle bu hizmetlerin getirilmesini sağlamıştır.⁷⁶

Türkiye'nin en çok turist çeken yörelerinden olan Nevşehir'de Yüksek Lisan Okulu açılması yönünde verdiği yazılı soru önergesi neticesinde Milli Eğitim Bakanı, 1975-1976 öğretim yılında 14 merkezde Yabancı Diller Yüksekokulları açıldığını ancak yeterli öğretim kadrosu ve diğer gereksinimlerin yetersizliği sebebiyle istenilen verimin alınmadığı için yenilerinin açılmasının şimdilik mümkün olmadığı şeklinde bir cevap vermiştir.⁷⁷

Ürgüp Sofular köyü ile Çökek ve Sarıhıdır köylerinin sulama ihtiyacını karşılayacak olan Kızılırmak Sarıyazı projesinin durumu hakkında verdiği önerge ile bu köylerdeki sorunlara dikkat çekmiş ve çözümü konusunda takipçisi olmuştur.⁷⁸ Nevşehir-Kaymaklı'ya bağlı bazı köylerin içme suyu ihtiyacı ve yollarının durumu hakkında verdiği soru önergesine Köy İşleri Bakanlığı verdiği yazılı cevabında; köylerin içme suyu projesinin 1978 yılı içerisinde tamamlanacağını ifade etmiş, ilçeden vilayete olan yolların bakım ve onarım işlerine Karayolları Genel Müdürlüğü yetkisinde olduğunu, ancak köy yolları bakım ve onarım işlerinin

⁷³ CSTD, 17.Dönem, 38.Cilt, 67.Birleşim, s. 86-91.

⁷⁴ CSTD, 17.Dönem,38.Cilt, 68.Birleşim, s. 136-138.

⁷⁵ CSTD, 17.Dönem, 38.Cilt, 72.Birleşim, s. 348-349.

⁷⁶ CSTD, 17.Dönem, 38.Cilt,72. Birleşim, s. 307-338-346-351-352-353-354-355.

⁷⁷ CSTD, 17.Dönem, 38.Cilt, 72.Birleşim, s. 350-351.

⁷⁸ CSTD, 17.Dönem, 38.Cilt, 78.Birleşim, s. 589.

yılsonuna kadar tamamlanacağını bildirmiştir.⁷⁹ Merkeze bağlı Çiftlik köyünün sulama ihtiyacı için yeraltı suyu sondaj kuyusu ve su deposu yapılması noktasında verdiği önergeye Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, yaptırdığı yer etütlerinde yatırım için yeterli suyun bulunmadığı belirtmiştir.⁸⁰ Nevşehir Derinkuyu Yazıhöyük köyünün elektrik direği ihtiyacının karşılanması yolunda verdiği önerge neticesinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz Baykal verdiği yazılı açıklamada 1979 yılı iş planında Yazıhöyük köyünün ihtiyacı olan direklerin temin edileceğini bildirmiştir.⁸¹

Merkeze bağlı Karacaören köy yolunun Nevşehir-Ankara asfaltına bağlanması ve köy camisinin tamiri konusunda verilen soru önergesine Köy İşleri Bakanlığı yolun 1979 yılı planına dahil edildiğini, cami tamiri konusunda ise bütçe imkanlarının müsait olmadığını yazılı olarak bildirmiştir. Yine Derinkuyu'daki sel baskımına karşı yapılan su kanalı inşaatındaki duraklama soru önergesiyle gündeme getirilerek kanalın tamamlanması sağlanmıştır.⁸²

Turizm konusunda bölgenin sorunlarına dikkat çeken Üner, Nevşehir'in Derinkuyu ilçesine yapılması planlanan otel inşaatının durumunu hakkında bir soru önergesi vermiştir. Bakanlıktan verilen cevapta otel inşaatının ihalesinin 1979 yılı içerisinde yapılacağını bildirmiştir. Ayrıca Hacı Bektaş Veli Müzesi'ndeki onarım işlerinin yapılması hakkında Kültür Bakanlığı'nın cevaplaması için verdiği soru önergesinde; Müzenin Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olduğu ifade edilerek ilgili kurumla koordineli olarak sorunların yıl içerisinde giderileceği bildirilmiştir.⁸³

Nevşehir ili Gülşehir İlçesi Tuzköy kasabesindeki Tuz ocağından çıkarılan tuzun birkaç aracıya verilmiş olması bölge halkını mağdur ettiği haberleri üzerine Üner bir soru önergesi vermiştir. Aracıların Halapa (kaya olarak çıkarılan tuz parçası) olarak 15 kuruştan aldıkları tuzu, normalini 3 liradan ince olanı da 5 liradan satarak halkı mağdur ettikleri iddia edilmiştir. Verilen bu soru önergesine Gümrük ve Tekel Bakanlığı tuzladaki üretim artışı, haksız kazanç ve spekülasyon faaliyetleri önlemek için bir düzenlemeye gidildiği, köydeki ihtiyaç sahipleri muhtarlardan, vilayetteki ihtiyaç sahipleri valilikten alacakları belgelerle ihtiyaçlarının giderileceği yolunda bir cevap vermiştir.⁸⁴

Ragıp Üner milletvekilliği sonrasında senatoda memleketiyle ilgili her sorunu senato gündemine taşımış çözüm arayışına girmiş ve takipçisi olmuştur. Alt yapı hizmetlerinden eğitime, kültüre, turizme ve istihdama kadar hemen her alanda soru önergeleri vermiştir. Senatörlüğünün son döneminde Uçhisar Kasabasında yapılması düşünülen Kız Sanat Okulu inşaatının durumu, Kaymaklı Kasabası'na planlanan helikopter sahasının yapılması, merkeze bağlı Tepeköy köyü ve civarının ağaçlandırılması, Tuzköy kasabasında pancar ekimi yapan çiftçilerin geciken avans ödemelerinin yapılması gibi konularda verdiği soru önergeleriyle sorunların çözülmesi yolunda önemli gayretler göstermiştir.⁸⁵

Daha önce defalarca gündeme getirdiği Sumo Fabrikası, Tekstil Fabrikası, Nişasta Fabrikası, Tümosan Fabrikası, Aktarma organları Fabrikası ve Tümsan Fabrikası gibi hem kalkınmayı hem de istihdamı sağlayacak yatırımların Nevşehir'e getirilmesi konusunda emeğini esirgememiş ve takipçisi olmuştur. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesine kadar

⁷⁹ *CSTD*, 18. Dönem, 39. Cilt, 14. Birleşim, s. 573.

⁸⁰ *CSTD*, 18. Dönem, 39. Cilt, 15. Birleşim, s. 606-607.

⁸¹ *CSTD*, 18. Dönem, 40. Cilt, 22. Birleşim, s. 17-18.

⁸² *CSTD*, 18. Dönem, 43. Cilt, 56. Birleşim, s. 417-418.

⁸³ *CSTD*, 18. Dönem, 43. Cilt, 70. Birleşim, s. 778-782.

⁸⁴ *CSTD*, 18. Dönem, 43. Cilt, 74. Birleşim, s. 892-893.

⁸⁵ *CSTD*, 18. Dönem, 43. Cilt, 82. Birleşim, s. 990-1003-1024-1026.

çalışmalarına ara vermeden devam etmiştir. 12 Eylül sonrası senatonun lağv edilmesiyle siyasetten çekilen Ragıp Üner mesleki ve sosyal alandaki çalışmalarına devam etmiştir.

Sonuç

27 Mayıs askeri müdahalesinin bir ürünü olan Cumhuriyet Senatosu Türk demokrasisi açısından bir zenginlik olarak değerlendirilebilir. Burada görev yapan senatörler bilgi ve tecrübelerini paylaşarak devletine milletine hizmet etmeye çalışmışlardır. Bunlardan ikisi de senatoda Nevşehir'i temsil etmiştir. Yaklaşık 20 yıllık süre içerisinde İbrahim Şevki Atasagun ve Ragıp Üner gerek Senato Başkanı olarak gerekse Nevşehir senatörü olarak Nevşehir ili ve ilçeleriyle bağlı köylerinin her türlü sorunlarını senato gündemine taşınması ve çözüm üretilmesi konusunda çaba göstermişlerdir. Atasagun'un doğrudan Nevşehir ili olarak senato faaliyetine rastlanılmadı ise de Senatoda Nevşehir üyesi olarak yer almıştır. Ragıp Üner Senatoda bulunduğu süreç içerisinde Nevşehir'den kendisine iletilen veya bizzat kendisinin gezerek yerinde tespit ettiği her türlü meseleyi yazılı soru önergeleriyle senato gündemine taşıyarak çözüm üretmeye çalışmış ve birçoğunda da başarılı olmuştur. Ragıp Üner'in ismi Nevşehir ve Ankara'da bazı okullara, mahalle ve caddelere verilerek yaşatılmaktadır. Ancak 15 Temmuz 2016 sonrası Nevşehir Belediye Meclisi'nin kararı ile Ragıp Üner Mahallesi'nin adı 15 Temmuz Mahallesi, Ragıp Üner Caddesi'nin adı İstiklal Caddesi olarak değiştirilmiştir. Nevşehir'e hizmet amacıyla büyük gayretleri ve emeği bulunan Ragıp Üner'in isminin şehrin başka bir noktasına verilmesi hakkaniyet adına yerinde olacağı düşünülmektedir. Nevşehir kent tarihi açısından araştırıldığında Ragıp Üner'in Nevşehir'e katkılarının daha iyi ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

A. Arşiv ve Resmi Yayınlar

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi
Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi
Dışişleri Bakanlığı Belleteni
Resmi Gazete
TBMM Arşivi
TBMM Albumü 1920-2010

B. Süreli Yayınlar

Cumhuriyet

Milliyet

Ulus

Vatan

C. Tetkik Eserler

ACKERMANN, Joseph, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türk-Alman İlişkileri*, Atatürk Konferansları IV (1973-1974) TTK Yayınları, Ankara 1977.

AHMAD, Feroz, Bedia Turgay, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1976.

ALBAYRAK, Mustafa, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınları, Ankara 2004.

- BURÇAK, Salim Rıfki, *Moskova Görüşmeleri ve Dış Politikamız*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1983.
- BİLGİÇ, Sadettin, *Hatıralar*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1998.
- ÇOKER, Fahri, *Türk Parlamento Tarihi, Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri*, (1961-1964), C: 1, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1998.
- ERTUĞ, Celal, *Çözümsüz Demokrasi*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1997.
- GÖNLÜBOL, Mehmet ve diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1973)*, 3.Baskı, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1974.
- KOÇAK, Cemil, *Türkiye’de Milli Şef Dönemi, (1938-1945)*, Yurt Yayınları, Ankara 1986.
- ÖZGİŞİ, Tunca, *Türk Parlamento Tarihinde Cumhuriyet Senatosu*, Ankara, 2012.
- PANTÜL, Mehmet, *Türk Siyasal Yaşamında Cumhuriyet Senatosunun Yeri*, Ankara 1981.
- SOYSAL, İsmail, Tarihleri ve Açıklamaları ile Birlikte Türkiye’nin Siyasal Antlaşmaları, Cilt I, (1920-1945), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1983.
- TANÖR, Bülent, -Taner Beygo, *Türk Anayasaları*, Filiz Kitapevi, İstanbul 1964.
- TUNALI, Saim, “Prof. Dr. Ragıp Üner”, *Mediko-Sosyal Sağlık Dergisi*, C.8, Sayı. 96, İstanbul.
- TUNAYA, Tarık Zafer, *Türkiye’de Kurulan Siyasi Partiler*, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul 1952.
- TUNCER, Erol, *1961 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara 2012.
- URALDI, Selda, *Ragıp Üner ve Türk Siyasi Hayatındaki Yeri*, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2004.

D. İnternet Yayınları

<https://www.aksarayhaberleri.gen.tr/yazarlar/ahmet-erbas/meclis-uyeligi-istedi-cumhurbaskani-vekili-oldu/2158/>.(E.T. 10.06.2020)